

Brúkið oljuvinnu til at fjøltátta búskapin

– Oljuvinnan er ein einastandandi møguleiki hjá føroyingum at gerast minni heftir at eini høvuðsvinnu, sigur Mark Shrimpton úr New Foundlandi, sum nú um dagarnar vitjaði í Føroyum

Jan Müller

Tað kann oftani vera áhugavert at frætta, hvussu aðrar smátjóðir hava lagt til rættis og upplivað ein oljuútvikling, og hvat fólk haðani halda um eina líkandi gongd í Føroyum.

Ein av teimum útlendingum, sum hefur royndir at vísa á og sum eisini hefur eina greiða meining um, hvat er skilabest fyri eitt lítið oyggjaland sum Føroyar í sambandi við hesa nýggju avbjóðing, er newfoundlandlingurin Mark Shrimpton.

Hann er føddur í London men hefur búð og starvast í New Foundlandi tað mesta av lívi sínum. Mark hefur í dag sína egnu ráðgevarafyrirøku í Saint John í New Foundlandi, sum er ein landspartur í Kanada.

New Foundland kann í nógvum førum samanberast við Føroyar, eitt nú er talan um eitt oyggjasamfelag, sum er partur av einum størri samfelag - ein kann brúka myndina Føroyar - Danmark og New Foundland - Kanada, hóast New Foundland í dag orsakað av tí ringu búskaparstöðuni, sum tók landið heilt á bóli fyri nógvum árum síðani, nú hefur minni sjálvræði enn Føroyar.

Var fiskivinnusamfelag burturav

New Foundland hefur eins og Føroyar eru tað í dag verið eitt fiskivinnusamfelag burturav - men síðani fiskurin hvarv ella varð niðurfiskaður ella bæði tvey hefur samfelagið verið fyri ómetaliga stórum bakkøstu - fyri síðani at royna at reisa seg aftur við eitt nú einum oljuútviklingi.

Herfyri vitjaði Mark Shrimpton í Føroyum í sambandi við ein fund, ið varð hildin millum m.o. fleiri av oyggjasamfeløgum í Atlantshavi. Sami Mark hefur áður verið í Føroyum, har hann hefur tosað um royndir sínar á oljuøkinum.

Meðan Mark fyrr gav ráðgeving í sambandi við fiskivinnuna, so eru oljuvinna og námsvinna í dag bestu kundar hansara. Hann er útbúgvin geografur og hefur tey seinastu 13 árin havt sína egnu fyrirøku, sum eisini hefur arbeitt nógv við sosialari tilrættalegging og granskning.

Nú hann er aftur í Føroyum hevur hetta samband við eitt oyggjalandspjall, sum skal hyggja eftir, hvussu oyggjalond kunnu læra av hvørjum øðrum. Talan er um fyra verkætlanir. Ein snýr seg um ferðavinnu, ein um primeridnað, ein smáidnað og síðani ein um útflutning av tænastrum, sum hava tilknýti til vitan.

Mark heldur, at umrøddu oyggjalandspjall kunnu fáa stóran týðning fyri føroyingar, tí landið er so heilt bert eina vinnu. Eisini fjarstøðan millum Føroyar og Danmark og fjarstøðan annars í Atlantshavi setir avmarkingar.

Hann vísir á, at New Foundland hefur verið í somu støðu sum Føroyar við bert at hava eina vinnu at dúva uppá og tí hefur denturin m.a. verið lagdur á at økja um útflutning av vitanartengdum tænastrum úr smærri økjum, eitt nú gjøgnum Internet og lægri telefonkostnaði.

– Eg vóni, at tit kunnu fáa gongd á slíkar tænastrur. Myndugleikarnir eiga eisini at umhuga at stuðla slíkum sigur hann.

Støðan í New Foundlandi

Búskapurin í New Foundlandi er sum heild ikki væl fyri. Onkur tekur til, at toskur er aftur at fáa, men fullkomið veiðubann eftir toski hefur verið á mest týðandi grunnum síðani 92. Nú er loyvt at fiska 10.000 tons av botnfiski, tó at fiskifrøðingar ikki eru á einum máli, um hetta er rætt. Teir eru eins og í Føroyum ósamdir um, antin tað er ovfisking ella hita-vidurskiptini í sjónum, sum gera, at eingin fiskur er.

Tá hann varð sett móti allari

Mark Shrimpton: -Eg haldi avgjørt, at ein oljuvinna er til tað góða fyri Føroyar. Men ein eigur at tilrættaleggja og stýra væl.

fiskiveiðu, mistu fiskimenn og fólk á flakavirkjum arbeiði svarandi til alt íbúgvatatalið í Føroyum. Í New Foundlandi búgva í dag umleið 500.000 fólk.

Arbeisloysi er tó enn stórt, eini 20%. Fólk flyta til aðrar partar av Kanada, men nú vónirnar til framtíðina eru stórrar, kann henda gongd steðgast. Og hóast stórt arbeiðsloysi framvegis er í fiskivinnuni, so hava fólk kortini ikki mist alla vón um, at fiskivinnan skal menna seg aftur í framtíðina. Har eru framvegis nógvir pengar at vinna. Fiskasjøg, sum scallop, krabbi og onnur sløg fáa sera góðan prís, so nýkur av teimum mongu fiskavirkjunum, sum lótu aftur eftir fullkomna veiðubannið eftir botnfiski, eru nú aftur opin.

Men tað at botnfiskur aftur verður at fáa merkir so aftur sosiala trupulleikar á landi, tí tey ymsu bygdasamfeløgin togast um, hvørji virki skulu latast upp aftur, nakað, sum heldur ikki er ókent í Føroyum.

Meiri fjøltáttaðan búskap
Meðan nýkur royna at endur-

byggja fiskivinnuna, so eru newfoundlandlingar farnir at seta sítt álit til eina komandi frálöndavinnu - oljuvinnu - eina námsvinnu og síðani eisini tænastruvinnu av ymsum slag. Ringu royndirnar av at vera bundin at bert eina høvuðsvinnu hava fingið newfoundlandlingar til at fjøltátta búskapin meira.

Eitt stórt nikkel- og koparfund er gjørt í Labrador, og í náninum fer at verða arbeiði til eini 1500 fólk umframt onnur 1000 á einum stórum smeltara.

Stóra avbjóðingin kemur tó serstakliga frá tí komandi oljuvinnuni. Hóast tað eru meira enn 30 ár síðani, at farið varð undir at leita eftir olju við New Foundland, so er enn eingin framleiðsla byrjað.

Fyrsta útbyggingarumfarið var í 1963 og varð borurin settur í try á seinni. Orsøkin til at alt hetta hefur tikið so drúga tíð var ósemja millum táverandi stjórnina í Kanada og stýrið í New Foundlandi um markid.

Munur millum Føroyar og New Foundland

–Eg haldi ikki tit føroyingar skulu samanbera tykkum við okkum á hesum øki og bera ótta fyri, at tað fara at ganga 30 ár frá tí, at tann fysta keldan er funnin, til framleiðsla kann byrja. Tit hava eisini verið so hepnir at fáa rættindini til møgulega olju frá dønnum longu tíðliga í útviklinginum sigur Mark Shrimpton.

Ein orsøk til at tað hefur gingið so seint í New Foundlandi at fáa eina framleiðslu í gongd hava verið serstøku umstøðurnar har við stórum ísfjølum. Hetta hefur verið ein heilt nýggj teknologisk avbjóðing í mun til Norðsjógvinn.

Men nú fer so okkurt at henda. Arbeitt hefur í fleiri ár verið uppá at gera ein risastóran framleiðslupall úr betongi. Hann eitur Hibernia og í byggingini er hædd tikið fyri, at stór ísfjöll vanliga